

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 2

Суми
Сумський державний університет
2020

ЛІТЕРАТУРА:

1. John Ford. Key Communication Skills for the Mediator. Resoblog – resologics: website. URL: <https://www.resologics.com/resologics-blog/2016/7/26/key-communication-skills> (Last access: 07.04.2020).
2. Kylie Millbern. Mediator Skills. *The Mediation Group*: website. URL: <https://www.themediationgroup.org/news/mediator-skills> (Last access: 07.04.2020).
3. Sam Imperati. Traits of a «Mediator». *Mediate.com*: website. URL: <https://www.mediate.com/articles/imperati1.cfm> (Last access: 07.04.2020).

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ФУНКЦІОНУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОМІСІЇ З ЦІННИХ ПАПЕРІВ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ ТА США⁶

Мельник В. І.

*к.ю.н., викладач кафедри АГПФЕБ ННІ права
Сумського державного університету*

Таранченко А. О.

*Студентка II курсу ННІ права
Сумського державного університету*

У світовій практиці фондовий ринок визначається як один із найважливіших елементів мобілізації інвестиційних ресурсів, який служить інструментом регулювання державної фінансової системи, оскільки він одночасно пов'язаний з державною фінансовою системою та всім фінансовим ринком. В економічно розвинених країнах фондовий ринок, залежно від рівня його розвитку, є найбільш ефективним та оптимальним засобом залучення коштів до економіки, механізмом розподілу та перерозподілу вільних фінансових ресурсів у економічні сектори національного господарства.

Поповнюючи фінансову діяльність сучасних та конкурентоспроможних галузей економіки, фондовий ринок може сприяти позитивним змінам економічної структури, стабільній динаміці її зростання та прискоренню науково-технічного прогресу.

Ринок цінних паперів є відносно новим явищем для економічної та правової систем України. Ефективне функціонування ринку цінних паперів як необхідної складової ринкової економіки залежить від багатьох факторів: економічної ситуації, політичної стабільності, ступеня правового регулювання та соціальних факторів. Ефективність та функціонування всього ринку залежать від чіткості та порядку правового регулювання

---

⁶ Робота виконана в рамках проекту № 55.16-01.18/20.ЗП

суспільних відносин між різними учасниками ринку: від професійних учасників до звичайних людей, які залучаються як індивідуальні інвестори.

Визначеність законодавчого регулювання щодо закріплення та гарантії прав на цінні папери, прозорість та чіткість у визначенні цих прав, раціоналізація діяльності професійних учасників, впровадження глобальних стандартів функціонування ринку мають бути пріоритетними завданням державної політики в цій галузі суспільних відносин.

На думку дослідників, найбільш ранні форми міжнародного ринку фінансових ресурсів та фінансових послуг (у сучасному розумінні) походили з Римської імперії, яка охоплювала величезну територію та вимагала різних форм зв'язків між її громадянами. У Римській імперії існувала система кредиту, вільного капіталу та права вкладати цей капітал. Організована система торгівлі цінними паперами бере початок свого існування з Римської імперії. Потреба в ній була зумовлена складністю та вартістю обміну, необхідністю мінімізувати фізичні та фінансові витрати та ризики, пов'язані з рухом товарів і грошей [1, с. 7].

На думку дослідників, римські товариства публіканців (*societas publicana*) можна вважати прототипом акціонерного товариства, право власності якого було поділено на акції. На відміну від часток великих власників (*Socci*), частки дрібних власників (*particulae*) були подібними до акцій, а публічні торги між ними відбувалися у Римі на Форумі, величні руїни якого збереглися до наших часів [2, с. 278].

На теренах незалежної України ринок цінних паперів почав функціонувати майже одночасно із прийняттями незалежності. 18 червня 1991 р. було прийнято Закон України «Про цінні папери та фондову біржу», а уже в жовтні 1991 було створено першу фондову біржу.

Головна мета, принципи та завдання функціонування фондового ринку були зазначені у Концепції функціонування та розвитку фондового ринку України, яка була ухвалена Постановою ВРУ 22 вересня 1995 року. Відповідно до даної концепції головною метою було створення висококваліфікованого, справедливого, цілісного і головне ефективного ринку цінних паперів, який би регулювався державою та інтегрувався у світові фондові ринки [3].

Того ж року Указом Президента від 12 червня було створено Державну комісію з цінних паперів та фондового ринку. А 1996 року було прийнято Закон «Про державне регулювання ринку цінних паперів», відповідно до якого на ДКЦПФР покладалося усе державне регулювання у сфері цінних паперів.

Нині на теренах України функціонує національна комісія з цінних паперів та

фондового ринку, яка є колегіальним державним органом, який підпорядковується Президенту України та є підзвітним ВРУ.

НКЦПФР розробляє та затверджує нормативно-правові та законодавчі акти, які є обов'язковими для їх виконання центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, операторами ринку цінних паперів та їх асоціаціями та здійснює контроль за їх виконанням у межах своєї компетенції.

Мета діяльності НКЦПФР – забезпечити умови для правильного та ефективного функціонування фондового ринку через його регуляторні та наглядові функції щодо забезпечення грошового капіталу для потреб економіки країни шляхом створення механізму накопичення, розподілу та перерозподілу коштів від особи з вільними інвестиційними ресурсами до особи, яка потребує цих ресурсів для розвитку, створення умов для становлення потужних внутрішніх інвесторів та захисту прав інвесторів [4].

НКЦПФР складається з Голови Комісії та шести членів, які призначаються та звільняються відповідно до указів Президента України. До системи органу входять: НКЦПФР, її центральний апарат та територіальні органи. Основною формою роботи Комісії є засідання, які при необхідності, але не рідше одного разу на місяць, проводяться за рішенням Голови Комісії.

На відміну від України, на території США діє 3 органи, які регулюють та координують функціонування ринку цінних паперів та фондових ринків. До цих органів належать: Комісія з цінних паперів і фондових бірж, Комісія з товарних ф'ючерсів та Управління з регулювання фінансової галузі.

Комісія з цінних паперів і фондових бірж – це державне агентство, яке здійснює контроль за дотриманням федерального закону і торгівлею цінними паперами. Комісія складається з п'яти департаментів. Керівництво Комісією здійснюють п'ять осіб, які призначають терміном на 5 років. Їх кандидатури мають бути схвалені Сенатом та уповноважені Президентом США. Рішення Комісії приймаються більшістю голосів, при чому всі її члени володію однаковим правом голосу. Засідання Комісії повинні бути відкритими, за винятком випадків, коли для захисту цивільних осіб необхідна конфіденційність. Склад Комісії оновлюється щорічно шляхом ротації одного з членів після закінчення їх мандату.

До повноважень комісії належать:

1. Реєстрація цінних паперів, що пропонуються для продажу;
2. Отримання квартальної та річної звітності компанії;
3. Встановлення правил та інструкції, зокрема щодо: діяльності повноважних представників під час голосування; тендерної процедури; інсайдерської торгівлі

(зловживання службовим становищем); торгівлі цінними паперами за позиками;

4. Реєстрація брокерських фірм;
5. Реєстрація бірж;
6. Правила тендерної процедури на біржах;
7. Контроль за дотриманням вимог законодавства про цінні папери, включаючи перевірки учасників ринку;
8. Розслідування порушень та злочинів з цінними паперами;
9. Відіграє активну роль у реєстрації та розробці правил роботи СРО. Комісія приймає рішення щодо: затвердження нормативно-правових актів, оскарження в суді, розслідування, проектів зміни та доповнень законодавства, розгляду апеляцій[5].

Комісія з товарних ф'ючерсів - урядова установа, створена з метою нагляду за виконанням Закону про товарні біржі. Комісією керує 5 уповноважених осіб, які призначаються Президентом США на 5 років за рекомендацією Сенату. Організаційна структура комісії передбачає існування чотирьох відділів. Комісія публікує щорічний фінансовий звіт та звіт про свою діяльність. Завдання Комісії – захищати учасників ринку від шахрайства та зловживань.

Комісія виконує такі функції:

1. Реєстрація всіх учасників ринку, що діють на форвардному ринку;
2. Моніторинг компаній, які звітують про виконання своїх зобов'язань;
3. Щотижневий збір звітів компаній;
4. Застосування санкцій проти недобросовісних компаній;
5. Відкликання ліцензії та закриття брокерської фірми, що порушила правила регулюючого органу [5].

Управління з регулювання фінансової галузі - єдина саморегулююча організація, яка повинна включати всі компанії та брокери, які продають цінні папери в США. До його повноважень належать:

1. Моніторинг ринкових операцій;
2. Реєстрація компанії з торгівлі цінними паперами;
3. Реєстрація брокерів та проведення іспитів (видає кваліфікаційні сертифікати);
4. Ведення бази даних усіх зареєстрованих на ринку працівників та недопущення сертифікації людей, які раніше були засуджені за злочини на фондовому ринку;
5. Розробка правил та інструкцій для кожної брокерської фірми та брокера;
6. Ведення центрального реєстру компаній та брокерів;
7. Надання арбітражних послуг;
8. Здійснення постійних перевірок та розслідувань;

9. Консультації з іншими регуляторами [5].

Отже, координацією та регулюванням функціонування ринку цінних паперів та фондових ринків на теренах України займається Національна комісія цінних паперів та фондових ринків, в той час як система регулювання ринку цінних паперів США більш розгалужена та має кілька рівнів. Перший рівень це державні виконавчі органи, до яких належать Комісія з цінних паперів і фондових бірж та Комісія з товарних ф'ючерсів. Другий рівень становлять саморегулюючі організації (СРО), зокрема: Управління з регулювання фінансової індустрії. Проте незважаючи на таку розбіжність у своїй структурі, органи, які регулюють функціонування фондових ринків цінних паперів, мають і деякі спільні риси. До них можна віднести те, що посадові особи майже всіх цих органів (окрім Управління з регулювання фінансової індустрії) призначаються на посаду Президентом країни та в основному строк їх повноважень триває 5 років. Окрім того, вищезазначені органи мають спільні функції та повноваження.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Яворська О. С. Правове регулювання обігу цінних паперів. Навч.пос. Л.: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. 336 с.
2. Омельченко О. І. Ретроспектива становлення та розвитку ринку ціннихпаперів. К.: Бізнесінформ, 2012. №1. С. 277–283.
3. Про Концепцію функціонування та розвитку фондового ринку України: Постанова Верховної Ради України від 22 вересня 1995 р. № 342/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 33. Ст. 257.
4. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua> (дата звернення: 15.04.2020).
5. Регулювання ринку ціннихпаперів (досвід США, Великої Британії та Німеччини). URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29253.pdf> (дата звернення: 15.04.2020).

УНІВЕРСАЛЬНЕ СВДОЦТВО ГРОМАДЯНИНА ЯК КРОК ДО СТВОРЕННЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ МАЙБУТНЬОГО

Мурач Д. В.

*Студент I курсу ННІ права
Сумського державного університету
Науковий керівник: Гаруст Ю. В.*